

Bureau Kabinetsformatie
T.a.v. Informatie voor de kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum
4 april 2024

Ons kenmerk
2024-21-AWO-MKO

Onderwerp

Bescherming grondrechten van burgers in digitale samenleving: stevige investering AP noodzakelijk

Geachte heren Dijkgraaf en Van Zwol,

Als onafhankelijk toezichthouder en grondrechtenbeschermer maakt de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) zich dagelijks sterk voor verantwoorde en waardengedreven digitalisering.¹ Met als einddoel: voldoende bescherming van de persoonsgegevens en grondrechten van mensen in de digitale wereld. Dit is van groot belang omdat Nederland een van de meest gedigitaliseerde landen in Europa is.

Technologische ontwikkelingen brengen veel kansen met zich mee: we kunnen zonder problemen thuiswerken, online bankzaken doen en een toeslag of vergunning aanvragen bij de overheid. Hier profiteren we van, maar het is niet altijd zonder risico's. Denk aan de verkeerde inzet van algoritmes, risicoprofielen en de vele slachtoffers van de Toeslagenaffaire, de toenemende afhankelijkheid van een handvol Big Tech bedrijven en grote aantallen datalekken omdat de digitale veiligheid niet op orde is.

In deze brief vraagt de AP aandacht voor de volgende digitaliseringsrisico's:

- Gevaren AI & algoritmische besluitvorming
- De democratische rechtstaat onder druk
- Digitale veiligheid niet op orde

Ook adviseren wij u, in navolging van de Parlementaire Enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening, het budget van de AP met € 67 miljoen te verhogen naar ten minste € 100 miljoen.²

Jaar	2024	2025	2026	2027	2028
Miljoen	+5	+ 15	+ 35	+ 55	+ 62

Voorgestelde structurele investeringsreeks in € miljoen.

¹ De AP houdt toezicht op de naleving van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de Richtlijn gegevensbescherming bij rechtshandhaving (RGR).

² [Blind voor Mens en Recht](#) Rapport Parlementaire Enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening

Datum
4 april 2024

Ons kenmerk
2024-21-AWO-MKO

Op dit moment kan de AP door gebrek aan middelen haar wettelijke taken onvoldoende uitvoeren. Zelfs aan de meest basale eis die door de AVG en het Hof van Justitie wordt gesteld aan het behandelen van klachten van burgers, namelijk dat die ‘met de nodige voortvarendheid en zorgvuldigheid moeten worden onderzocht’, voldoet de AP momenteel niet. Laat staan de grote bedrijven met een hoofdkantoor in Nederland die inmiddels al meer dan vijf jaar moeten wachten op een vergunning om hun data binnen de onderneming ook buiten de Europese Unie te mogen delen.

Met deze structurele investering kan de AP haar wettelijke taak in redelijke mate uitvoeren en mensen beschermen in de digitale wereld. In de [bijlage](#), zoals destijds gestuurd naar de parlementaire enquêtecommissie, hebben wij in meer detail in kaart gebracht hoe wij dat kunnen doen.

1. Gevaren AI & algoritmische besluitvorming

- Algoritmes en AI raken steeds sterker verweven met onze maatschappij. Dit heeft economische en maatschappelijke waarde, maar brengt ook gevaren met zich mee.
- Overheidsinstanties kunnen met de intentie om een maatschappelijk probleem aan te pakken mensen proactief informeren over toeslagen waar ze recht op hebben. Soms gaat het hierbij stevig mis en wordt bijvoorbeeld onnodig, onrechtmatig én op discriminatoire wijze een dubbele nationaliteit vastgelegd. Burgers zijn zich hier vaak niet van bewust en kunnen dus ook niet voor zichzelf op komen. De grondrechten van burgers komen dan onder druk te staan.
- Een schrijnend voorbeeld hiervan is het toeslagenschandaal, zoals blijkt uit het rapport *Blind voor Mens en Recht* van de parlementaire enquêtecommissie.³ Door de wijze waarop gegevens voor fraudebestrijding zijn ingezet, zijn de grondrechten op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en gelijke behandeling van mensen geschonden.
- De parlementaire enquêtecommissie schreef: ‘De impact van deze geautomatiseerde processen op individuele burgers is enorm en schaadt hun vertrouwen in de overheid. Iedereen moet er in een vrije en democratische samenleving op kunnen vertrouwen dat de overheid zorgvuldig met hun (gevoelige) gegevens omgaat.’
- En: ‘De overheid is blind geweest voor het feit dat achter elk (persoons)gegeven een mens schuilgaat en dat de waarborgen voor het uitwisselen, gebruiken en koppelen van gegevens daarmee ook waarborgen voor mensen zijn.’
- In het rapport onderstreept de parlementaire enquêtecommissie het belang van de bescherming van persoonsgegevens. Wie persoonsgegevens misbruikt, kan mensenlevens beïnvloeden, manipuleren of zelfs ‘vermorzelen’.
- Ook de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft onlangs de ernstige problematiek rondom de verkeerde inzet van risicoprofielen bij DUO erkent en heeft excuses aangeboden voor de indirecte discriminatie van een bepaalde groep studenten door DUO.
- En ook het UWV heeft erkend dat het onrechtmatig persoonsgegevens heeft gebruikt voor de zogenaamde ‘Risicoscan Verblijf Buiten Nederland’ en toegezegd aan de AP eventuele schade te compenseren.
- Voor een vrije en autonome samenleving is de bescherming van onze gegevens en toezicht op de ontwikkeling en inzet van algoritmes dan ook essentieel.

---

³ [Blind voor Mens en Recht](#) Rapport Parlementaire Enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening

Datum
4 april 2024

Ons kenmerk
2024-21-AWO-MKO

2. De democratische rechtsstaat onder druk door Big Tech

- Techbedrijven krijgen steeds meer invloed door de immense hoeveelheid persoonsgegevens waarover ze beschikken. Met behulp van algoritmes en AI kunnen deze bedrijven burgers beïnvloeden en manipuleren.
- Grote gevolgen voor de veiligheid, vrijheid en autonomie van burgers. Dagelijks worden mensen slachtoffer van deepfakes en burgers worden tijdens verkiezingen gemanipuleerd en gebombardeerd met feitenvrije angstboodschappen. En door het gebrek aan alternatieven hebben burgers en overheden steeds vaker geen andere keuze dan hun data aan Big Tech te overhandigen.
- Privacy dreigt een 'luxe goed' te worden. Tegenmacht vanuit de politiek en (Europese) digitale toezichthouders is daarom cruciaal. Nationale én internationale samenwerking speelt hierbij een belangrijke rol. Binnen de European Data Protection Board (EDPB) werkt de AP samen met andere Europese privacytoezichthouders aan de consistente toepassing van de AVG. Ook werken de toezichthouders hierin samen om informatie over zaken die spelen bij grote techbedrijven uit te wisselen of gezamenlijke acties te coördineren. Een voorbeeld hiervan is de ChatGPT-taskforce van de EDPB.⁴

3. Digitale veiligheid niet op orde

- De online beveiliging van grote en kleine databestanden is vaak niet op orde. Dit heeft grote gevolgen voor onze digitale veiligheid, voor overheden en organisaties, maar ook juist voor mensen van wie de persoonsgegevens onderdeel worden van een datalek.
- Een datalek bij een GGZ-instelling heeft bijvoorbeeld enorme gevolgen voor het welzijn en het gevoel van veiligheid van al kwetsbare mensen. Of denk aan kwalijke deepfakes waardoor mensen echt in hun 'zijn' worden geraakt.
- De AP schat dat er vorig jaar in Nederland ongeveer 20 miljoen slachtoffers waren van cyberaanvallen. De schaal waarop persoonsgegevens door cyberincidenten op straat belanden is immens.
- Als het gaat over cybersecurity en informatiebeveiliging, moet het dus ook expliciet gaan over de bescherming van persoonsgegevens, inclusief bijbehorende (financiële) investeringen in het toezicht hierop.

Tot slot

- Van grote techbedrijven tot een kinderdagverblijf op de hoek; vrijwel overal worden tegenwoordig persoonsgegevens opgeslagen en verwerkt. De mogelijkheden om daar met AI en algoritmes verkeerde dingen mee te doen, worden ook steeds groter.
- Daarom moet er tijdens de formatiegesprekken voldoende aandacht zijn voor verantwoorde en waardengedreven digitalisering.

---

⁴ [AP vraagt om opheldering over ChatGPT](#) Autoriteit Persoonsgegevens

Datum
4 april 2024

Ons kenmerk
2024-21-AWO-MKO

- **De parlementaire enquêtecommissie heeft geconcludeerd dat een budget van ten minste 100 miljoen voor de AP noodzakelijk is. De AP deelt deze conclusie.**
- Voor een specifieke toelichting van de investeringen verwijzen wij u naar de [bijlage](#), zoals destijds ook gestuurd naar de parlementaire enquêtecommissie.

Mocht u vragen hebben, schroom dan niet om contact op te nemen. De AP is graag bereid om deze brief persoonlijk toe te lichten.

Hoogachtend,
Autoriteit Persoonsgegevens,

Aleid Wolfsen
voorzitter